

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

©2019 ІЗМАЙЛОВ Я. О.

УДК 657.4; 336.22
JEL: H2, M41

Ізмайлов Я. О. Розвиток системи обліку та оподаткування операцій з цінними паперами

Метою статті є узагальнення проблем ринку цінних паперів України та розробка пропозицій щодо розвитку системи обліку та оподаткування операцій з цінними паперами. Наведено тлумачення таких категорій, як «цінні папери», «фінансові інвестиції», «фінансові активи» та «фінансові інструменти» з метою їх застосування в бухгалтерському обліку та оподаткуванні. Наведено узагальнену класифікацію цінних паперів для потреб обліку й оподаткування. Визначено особливості функціонування фондового ринку України та відносин, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності в цій сфері. Запропоновано стратегічні напрямки розвитку ринку цінних паперів в Україні. Виявлено та згруповано за напрямками розв'язання основні проблеми обліку та оподаткування операцій з цінними паперами в Україні. Обґрунтовано порядок відображення операцій з цінними паперами на рахунках бухгалтерського обліку та визначено особливості їх оподаткування. Запропоновано шляхи вдосконалення обліку та оподаткування операцій з цінними паперами, що дозволяють створити прозорі та зрозумілі правила для інвесторів та зацікавлених суб'єктів. Обґрунтовано позитивний вплив поданих рекомендацій на інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємств та економіки України в цілому.

Ключові слова: бухгалтерський облік, оподаткування, інвестиційні ресурси, розвиток, інвестор, цінні папери, фінансові інвестиції, фондовий ринок, оцінка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-7-231-239>

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

Ізмайлов Ярослав Олександрович – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, Криворізький економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Поштовий, 64, Кривий Ріг, 50000, Україна)

E-mail: izmyar@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4853-205X>

УДК 657.4; 336.22
JEL: H2, M41

Ізмайлов Я. А. Развитие системы учёта и налогообложения операций с ценными бумагами

Целью статьи является обобщение проблем рынка ценных бумаг Украины и разработка предложений по развитию системы учёта и налогообложения операций с ценными бумагами. Представлены толкования таких категорий, как «ценные бумаги», «финансовые инвестиции», «финансовые активы» и «финансовые инструменты» с целью их применения в бухгалтерском учёте и налогообложении. Приведена обобщённая классификация ценных бумаг для потребностей бухгалтерского учёта и налогообложения. Определены особенности функционирования фондового рынка Украины и отношений, возникающих при размещении, обороте ценных бумаг и осуществлении профессиональной деятельности в этой сфере. Предложены стратегические направления развития рынка ценных бумаг в Украине. Выявлены и сгруппированы по направлениям решения основные проблемы учёта и налогообложения операций с ценными бумагами. Обоснован порядок отражения операций с ценными бумагами на счетах бухгалтерского учёта и определены особенности их налогообложения. Предложены пути совершенствования учёта и налогообложения операций с ценными бумагами, которые позволят создать прозрачные и понятные правила для инвесторов и заинтересованных субъектов. Обосновано положительное влияние представленных рекомендаций на информационно-аналитическое обеспечение хозяйственной деятельности предприятий и экономики Украины в целом.

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, налогообложение, инвестиционные ресурсы, развитие, инвестор, ценные бумаги, финансовые инвестиции, фондовый рынок, оценка.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Библ.:** 14.

Ізмайлов Ярослав Алексеевич – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, Криворізький економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Почтовий, 64, Кривий Ріг, 50000, Україна)

E-mail: izmyar@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4853-205X>

UDC 657.4; 336.22
JEL: H2, M41

Izmaylov Ya. O. Developing the System of Accounting and Taxation of Operations with Securities

The article is aimed at generalizing the problems of the Ukrainian securities market and elaborating proposals as to development of the system of accounting and taxation of operations with securities. Interpretations of categories such as «securities», «financial investments», «financial assets» and «financial instruments» for application in accounting and taxation are presented. A generalized classification of securities for the accounting and taxation needs is provided. The peculiarities of functioning of the Ukrainian stock market and the relations arising in the placement, turnover of securities and the implementation of professional activities in this sphere are defined. Strategic directions for development of the securities market in Ukraine are proposed. The main problems of accounting and taxation of operations with securities are identified and grouped together in the areas of solving. The procedure for reflecting operations with securities in the accounting accounts is substantiated and the specifics of their taxation are defined. Ways to improve accounting and taxation of operations with securities are proposed, which will create transparent and clear rules for investors and stakeholders. The positive impact of the provided recommendations on the information-analytical provision of enterprises and the economy of Ukraine as a whole is justified.

Keywords: accounting, taxation, investment resources, development, investor, securities, financial investments, stock market, valuation.

Fig.: 4. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

Izmaylov Yaroslav O. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics, Kryvyi Rih Economic Institute of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (64 Poshtovyi Ave., Kryvyi Rih, 50000, Ukraine)

E-mail: izmyar@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4853-205X>

Для ефективного функціонування економіки та сталого розвитку як країни в цілому, так і суб'єктів господарювання зокрема потрібні значні обсяги інвестиційних ресурсів. Несприятливий інвестиційний клімат, гальмування можливостей становлення потужних внутрішніх інвесторів, відсутність реформ у напрямку створення накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та розвитку недержавних пенсійних фондів, військовий конфлікт на території України та несприятливі кон'юнктурні коливання на світових ринках негативно впливають на отримання додаткових джерел фінансування. Стабілізувати та відновити національний економічний потенціал можна тільки завдяки акумулюванню великої кількості вільних інвестиційних коштів у вигляді фондових інструментів залученого капіталу. Це досягається за допомогою розширення використання цінних паперів.

На сьогоднішній день залишається суттєвим вплив великої кількості негативних факторів на рівень капіталізації вітчизняного ринку цінних паперів. Невелика пропозиція інвестиційного капіталу на фондовому ринку зумовлена відсутністю потужних національних інституційних інвесторів та недостатньою зацікавленістю роздрібних інвесторів. Національний фондовий ринок дуже повільно інтегрується до міжнародних ринків капіталу, незважаючи на входження в еру цифровізації та діджиталізації. Також присутні певні правові, ринкові та технологічні складнощі, які не дозволяють поки що використовувати можливості доступу українських інвесторів та емітентів на зовнішні інвестиційні ринки.

Фондовий ринок повинен функціонувати не сам по собі окремо, а як регульований елемент цілісної фінансової системи країни, синхронізованої з банківським сектором і системою державних фінансів. Разом з тим Україна має істотний потенціал для формування та розширення національного фондового ринку, темпи якого значно випереджатимуть динаміку валового внутрішнього продукту.

Системи бухгалтерського обліку та оподаткування операцій з цінними паперами в умовах розвитку цифровізації та глобалізації мають на меті забезпечення такого ступеня прозорості обліково-аналітичної інформації, який би забезпечував довіру з боку інвесторів та надавав можливість контролю за формуванням звітних показників. Це досягається шляхом застосування вдосконалених способів сучасного подання повної та належним чином структурованої ретроспективної та перспективної інформації про операції з цінними паперами з урахуванням запитів стейкхолдерів на основі збалансованих довгострокових і короткострокових фінансових і нефінансових показників.

Для отримання якісної та достовірної інформації про операції з цінними паперами та ефективного управління цими фінансовими інструментами по-

трібно сформувавши та використовувати комплексний методологічний підхід до їх обліку та оподаткування.

Значний теоретичний внесок у розвиток методології обігу цінних паперів зробили такі українські вчені, як В. Андрійчук, О. Амоша, В. Базилович, І. Бланк [1], В. Геєць [2], Н. Деева, А. Загородній, Г. Вознюк, Т. Смовженко [3], М. Крупка, Т. Майорова, О. Мендрул, І. Шевчук [4], О. Мозговий, С. Мошенський, В. Опарін, А. Пересада, Д. Тарасюк [5], В. Федоренко, М. Чумаченко, А. Чухно, К. Швабій, В. Швець, І. Школьник та ін. У наукових працях багатьох вітчизняних фахівців, серед яких К. Безверхий, М. Бондар [6], С. Голов, Я. Крупка [7], С. Левицька, С. Легенчук, В. Осмятченко, С. Свірко тощо, знайшли вирішення окремі питання обліку та оподаткування операцій з цінними паперами. Серед зарубіжних авторів відчутний внесок до розгляду цих аспектів обліку та оподаткування зробили Х. Андерсон, С. Глазьев, М. Бромвич, А. Бернстайн, В. Беренс, П. Хавранек, А. Гітман, Р. Кінг, К. Маркс [8], Е. Нікбахт, М. Портер, П. Ромеро, Б. Санто, Я. Соколов, М. Фрідман, Р. Холт, У. Шарп, А. Шеремет, С. Шмідт, Р. Шортрідж та ін.

Огляд літературних джерел дозволив констатувати, що низка питань, які тісно пов'язані зі створенням єдиної систематизованої методики обліку та оподаткування операцій з цінними паперами, залишаються в дискусійній площині. Це є наслідком поширення цифровізації та діджиталізації фінансово-економічної сфери, безперервного розвитку фінансових інструментів, застосування великої кількості чинних національних і міжнародних нормативно-правових актів, які, з одного боку, можна вважати взаємодоповнюючими, а з іншого – такими, що суперечать один одному.

Відсутність чіткого та зрозумілого відображення в системі обліку та оподаткування операцій з цінними паперами призводить до неефективного використання власних, позикових і залучених ресурсів підприємства; зниження ефективності контролю таких операцій; неповноти представлення або повної відсутності відповідної інформації у звітності. Отже, проблеми обліку та оподаткування операцій з цінними паперами потребують детального розгляду та розв'язання.

Метою статті є узагальнення проблем ринку цінних паперів України та розробка пропозицій щодо розвитку системи обліку та оподаткування операцій з цінними паперами.

Для об'єктивного і всебічного розгляду питань обліку та оподаткування цінних паперів потрібно з'ясувати їх економічну та нормативно-правову сутність. Ще К. Маркс визначав цінні папери як титули власності, які дають право на одержання майбутньої додаткової вартості [8, с. 642].

Автори фінансового словника – А. Загородній, Г. Вознюк, Т. Смовженко – під цінними паперами ро-

зуміють «...грошові документи, що засвідчують право власності чи відносини позики, визначають взаємини між особою, яка їх випустила, і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передавати грошові та інші права, що випливають із цих документів, іншим особам» [3].

О. Мендрул та І. Шевчук трактують цінні папери, як «...ті документи, котрі відокремилися від угоди щодо купівлі-продажу позик або часток підприємств і почали самостійне життя, виконуючи при цьому деякі функції грошей та набуваючи цілком нових властивостей» [4].

І. Бланк тлумачить цінні папери як «грошові документи, що підтверджують право власності або відносини позики, які визнають відносини між їх емітентом і власником з виплатою доходу у вигляді дивіденду або процента» [1, с. 137].

Згідно з Господарським [9] та Цивільним [10] кодексами України, цінний папір – це документ встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право і визначає відносини між суб'єктом господарювання, який його випустив (видав), і власником та передбачає виконання зобов'язань згідно з умовами його випуску, а також можливість передавання прав, що випливають з цього документа, іншим особам.

Відносини, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності на фондовому ринку, з метою забезпечення відкритості та ефективності функціонування фондового ринку, регулює Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [11].

Узагальнену класифікацію цінних паперів згідно з чинним законодавством України наведено на *рис. 1*.

На підставі аналізу наукової літератури та передового світового досвіду запропоновано шляхи розвитку ринку цінних паперів в Україні (*рис. 2*).

Отже, необхідними завданнями державної політики з розвитку ринку цінних паперів в Україні є якісна ревізія існуючої системи формування та підтримання інвестиційного клімату України, стратегічний аналіз пріоритетів розвитку національної економіки, а також ідентифікація чинників, які обумовлюють неефективність нормативно-правових актів, що приймаються з метою підтримання сприятливого інвестиційного клімату.

Основні проблеми обліку та оподаткування цінних паперів згруповано за напрямками розв'язання на *рис. 3*.

Вирішення зазначених проблем надасть можливість інвесторам:

- ✦ отримувати інформацію про операції з цінними паперами в різноманітних розрізах;
- ✦ приймати ефективні управлінські рішення щодо їх купівлі або емісії;

- ✦ виявляти та розраховувати потенційні власні, позикові та залучені джерела інвестиційних ресурсів;
- ✦ оптимізувати податкові платежі;
- ✦ виявляти та розраховувати резерви збільшення ефективності використання цінних паперів.

Зацікавленість підприємств у розробці рекомендацій з удосконалення обліку та оподаткування операцій з цінними паперами є природною реакцією на сучасні тенденції розвитку інструментів і способів формування інвестиційних ресурсів та очікувану співпрацю з вітчизняними й іноземними стратегічними інвесторами. Вирішення відповідних завдань дозволить національним та іноземним інвесторам захистити свій капітал і мати впевненість у майбутньому, що приведе до збільшення обсягів вітчизняного та іноземного фондових ринків.

Особливість відображення операцій з цінними паперами в національній системі бухгалтерського обліку полягає в тому, що їх обліковують у вигляді фінансових інвестицій.

У міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) [12] зазначено, що фінансові інвестиції є активами, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора. МСФЗ визнають інвестиціями лише вкладення в сторонні суб'єкти, а реальні вкладення коштів у розвиток власної матеріальної бази не вважаються інвестицією.

Відповідно до Податкового кодексу України, фінансовими інвестиціями є господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів [13].

Облікова і податкова характеристика фінансових інвестицій несуттєво відрізняється за формою, але є майже однаковою за змістом.

Згідно з чинним Планом рахунків [14], для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном тощо, використовують рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». За дебетом цього рахунку відображається вартість довгострокових інвестицій, за кредитом – їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі. Облік за аналітичними рахунками ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування.

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» призначений для обліку наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових ко-

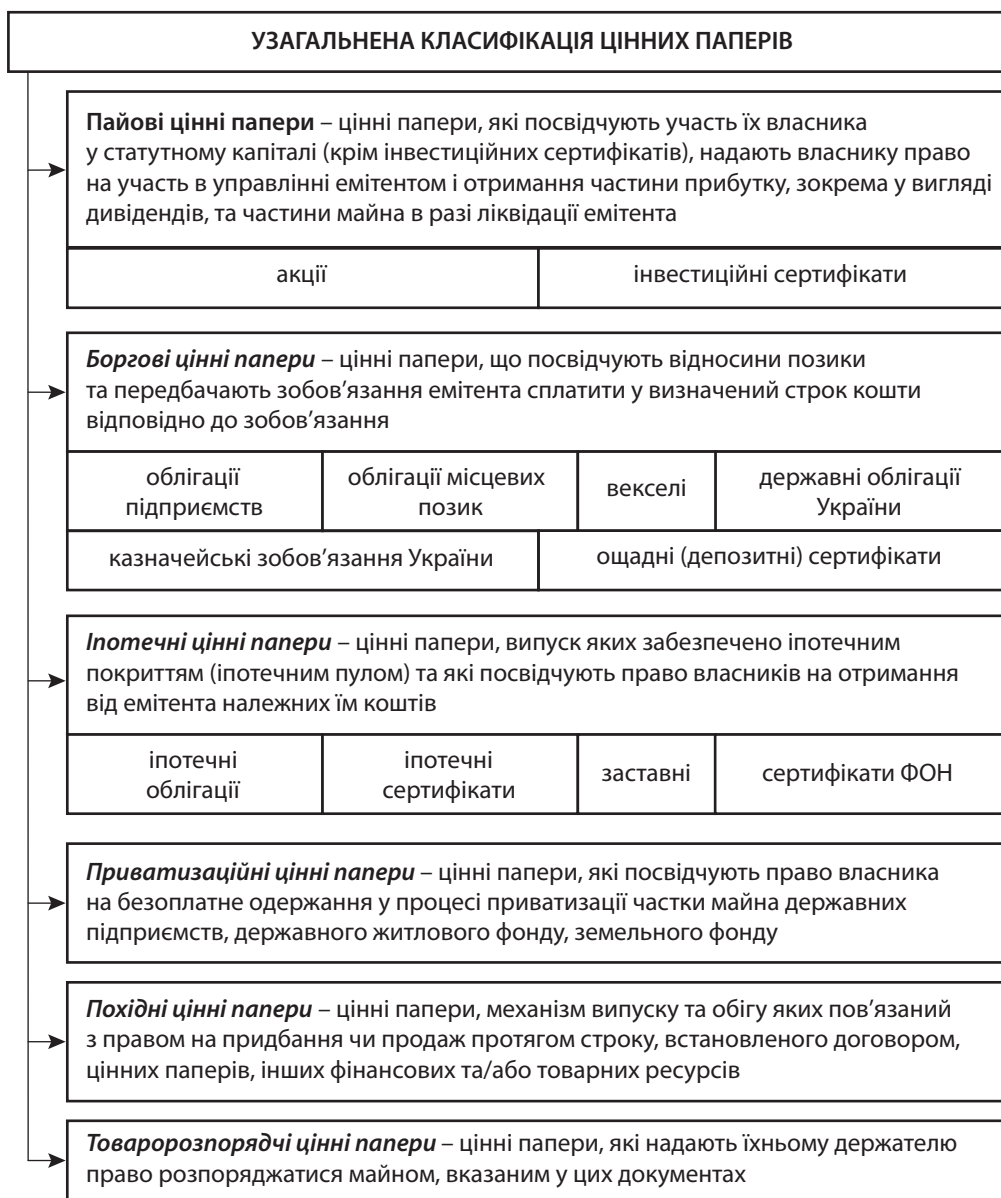

Рис. 1. Узагальнена класифікація цінних паперів згідно чинного законодавства України

Джерело: складено автором на основі [11].

штів, у тому числі депозитних сертифікатів. За дебетом рахунка відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за кредитом – зменшення їх вартості та вибуття.

Повністю можна погодитись з думкою М. І. Бондаря про те, що цінні папери покривають частину фінансових активів, фінансових зобов'язань і пайових інструментів, але повністю не включають дані поняття. Поняття «фінансові інструменти» є ширшим, ніж «фінансові вкладення» та «фінансові інвестиції», оскільки включає всі без винятку об'єкти фінансових інвестицій (які є фінансовими активами); крім цього вони ще включають грошові фінансові інструменти, зокрема чеки, векселі, що не є фінансовими вкладеннями; похідні фінансові інструменти та фінансові зобов'язання [6].

Систематизований порядок обліку та оцінки цінних паперів на дату балансу наведено на *рис. 4*.

Господарські операції та кореспондуючі рахунки з обліку цінних паперів згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку № 291 [14] відображено в *табл. 1*.

Рекомендований порядок відображення в обліку формування ресурсів для фінансування підприємств за рахунок операцій з цінними паперами наведено в *табл. 2*.

Відмінності в правилах ведення податкового та бухгалтерського обліку цінних паперів полягають тільки в порядку перенесення від'ємного загального фінансового результату від операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів. Так, відповідно до пп. 141.2.4 Податкового Кодексу Украї-

Рис. 2. Стратегічні напрями забезпечення розвитку обігу цінних паперів в Україні

Джерело: авторська розробка.

ни [13], якщо за результатами звітного періоду отримано від'ємний загальний фінансовий результат від операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів (загальна сума збитків від операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів з урахуванням суми від'ємного фінансового результату від таких операцій та/або від'ємного загального результату переоцінки цінних паперів, не врахованих у попередніх податкових періодах, перевищує загальну суму прибутків від таких операцій), сума такого від'ємного

значення загального фінансового результату зменшує загальний фінансовий результат від операцій із продажу або іншого відчуження цінних паперів наступних податкових (звітних) періодів, що настають за податковим (звітним) періодом виникнення зазначеного від'ємного значення фінансового результату.

Для кожного виду операцій з цінними паперами, як джерел фінансування, характерні певні переваги і вади. Так, тривалість та вартість розміщення акцій серед потенційних акціонерів разом із вартістю

Рис. 3. Проблеми обліку та оподаткування операцій з цінними паперами в Україні

Джерело: авторська розробка.

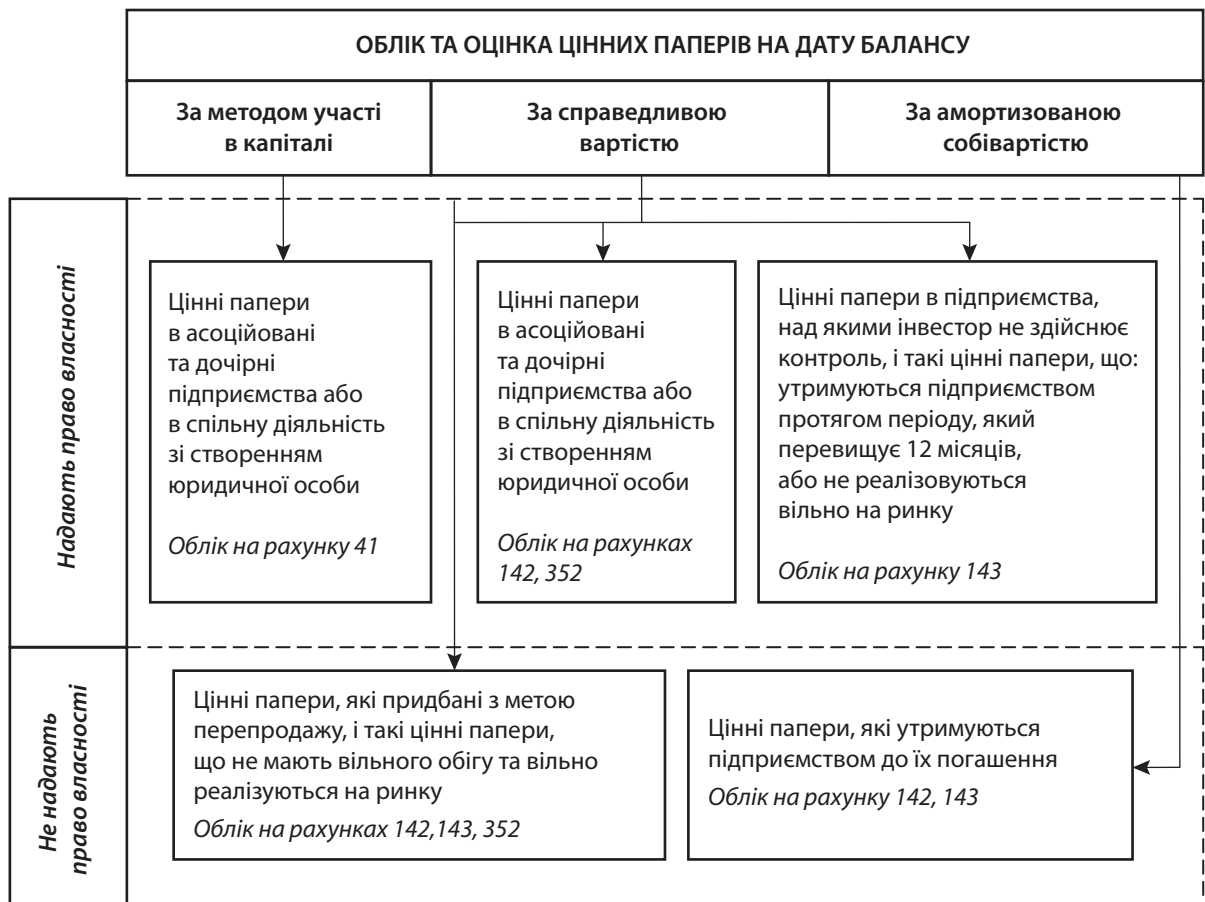

Рис. 4. Систематизований порядок обліку та оцінки цінних паперів на дату балансу

Джерело: авторська розробка.

Порядок обліку цінних паперів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Отримання довгострокових (короткострокових) фінансових інвестицій	14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (35 «Поточні фінансові інвестиції»)	30 «Каса», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 31 «Рахунки в банках», 35 «Поточні фінансові інвестиції», 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи»
2	Збільшення балансової вартості іноземних інвестицій	14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 35 «Поточні фінансові інвестиції»	74 «Інші доходи»
3	Зменшення балансової вартості інвестицій	97 «Інші витрати»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 35 «Поточні фінансові інвестиції»

Таблиця 2

Рекомендований порядок обліку господарських операцій з формування ресурсів за рахунок операцій з цінними паперами

№ г/о	Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5
Емісія акцій підприємства				
1.1	Понесено витрат на емісію акцій та їх реєстрацію (у сумі послуг сторонніх організацій)	421 «Емісійний дохід»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	2800
1.2	Оплачено емісійні затрати (послуги сторонніх організацій)	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	31 «Рахунки в банках»	2800
1.3	Відображені зміни в зареєстрованому капіталі через додаткову емісію акцій	46 «Неоплачений капітал»	40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	550000
1.4	Отримано кошти від розміщення акцій на фондовому ринку	31 «Рахунки в банках»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	600000
1.5	Відображено емісійний дохід	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	421 «Емісійний дохід»	50000
Емісія інвестиційних сертифікатів (інвестиційних фондів і компаній)				
2.1	Реєстрація регламенту ПФ та проспекту емісії інвестиційних сертифікатів ІСІ	46 «Неоплачений капітал»	41 «Капітал у дооцінках»	400000
2.2	Оплата інвесторами інвестиційних сертифікатів ПФ протягом строку, встановленого для досягнення нормативів діяльності ІСІ (за номінальною вартістю): – отримання заявки від інвестора (резервування пакету інвестиційних сертифікатів)	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»/ субрахунки у розрізі інвесторів	46 «Неоплачений капітал»	400000
2.3	– отримання грошових коштів в оплату інвестиційних сертифікатів	31 «Рахунки в банках»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»/ субрахунки у розрізі інвесторів	400000
Внески сторонніх вітчизняних інвесторів у статутний фонд				
3.1	Відображені зміни в зареєстрованому капіталі на дату внесення змін у засновницькі документи	46 «Неоплачений капітал»	40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	200000

1	2	3	4	5
3.2	Погашення заборгованості учасника-резидента за внеском у зареєстрований капітал	31 «Рахунки в банках», 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 20 «Виробничі запаси», 22 «МШП», 26 «Готова продукція», 28 «Товари»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	200000
Венчурний капітал в інноваційні інвестиції				
4.1	На суму доходу, одержаного за інвестиціями пов'язаним сторонам і визначеного за методом участі в капіталі	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	72 «Дохід від участі в капіталі»	200000
4.2	За методом участі в капіталі: – отримані підприємством дивіденди зменшують балансову вартість інвестицій	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	200000
4.3	Інвестиційний дохід визнано доходом звітного періоду	72 «Дохід від участі в капіталі»	792 «Результат фінансових операцій»	200000
4.4	Перераховано грошові кошти на розвиток підприємства	31 «Рахунки в банках»	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	200000

Джерело: авторська розробка.

залучення акціонерного капіталу є більш високою порівняно з вартістю кредитних ресурсів. Одним із недоліків додаткового випуску акцій є збільшення числа акціонерів та дроблення доходу, що може ускладнити відносини між великою кількістю учасників.

Для забезпечення менеджменту повною та достовірною інформацією про джерела фінансування підприємства за рахунок операцій з цінними паперами пропонується: використовувати авторську кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку для обґрунтованого та систематизованого відображення залучених джерел фінансування, що надасть можливість у будь-який момент простежити та узагальнити обсяг отриманих ресурсів з кожного окремого джерела фінансування.

ВИСНОВКИ

Цінні папери в бухгалтерському обліку та оподаткуванні рекомендовано трактувати як документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошове або інше майнове право і визначають відносини між суб'єктом господарювання, який їх випустив (видав), і власником та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх випуску, а також можливість передавання прав, що випливають з цих документів, іншим особам. Здійснено класифікацію цінних паперів з наведенням сутності пайових, боргових, іпотечних, приватизаційних, похідних і товаророзпорядчих цінних паперів.

На підставі аналізу наукової літератури та передового світового досвіду визначено та систематизовано особливості функціонування та запропоновано шляхи розвитку ринку цінних паперів в Україні. Виявлено та згруповано за напрямками розв'язання основні проблеми обліку та оподаткування операцій з цінними паперами. Вирішення відповідних проблем дозволить національним та іноземним інвесторам захистити свій капітал і мати впевненість у майбутньому, що приведе до збільшення обсягів вітчизняного та іноземного фондових ринків.

Обґрунтовано порядок відображення операцій з цінними паперами на рахунках бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей їх оподаткування. Систематизовано порядок обліку та оцінки цінних паперів на дату балансу. Рекомендовано застосовувати авторський порядок відображення в обліку формування ресурсів для фінансування підприємств за рахунок операцій з цінними паперами.

Запропоновані шляхи вдосконалення обліку та оподаткування операцій з цінними паперами дозволяють створити прозорі та зрозумілі правила для інвесторів та зацікавлених суб'єктів. Обґрунтовано позитивний вплив наведених рекомендацій на інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності національних підприємств та економіки України в цілому.

Подальший науковий пошук доцільно зосередити на розробці теоретико-методологічних положень обліку та оподаткування вітчизняних та іноземних інвестиційних операцій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бланк И. А.** Инвестиционный менеджмент. Киев : МП «ИТЕМ», ЛТД, 1995. 315 с.
2. **Геєць В. М.** Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України. *Економіка України*. 2014. № 12. С. 4–19.
3. **Загородній А., Вознюк Г., Смовженко Т.** Фінансовий словник. Київ : Знання, 2000. 323 с.
4. **Мендрул О. Г., Шевчук І. А.** Ринок цінних паперів : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1998. 152 с.
5. **Тарасюк Д. С.** Розвиток ринку корпоративних цінних паперів в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Львів, 2015. 218 с.
6. **Бондар М. І.** Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 256 с.
7. **Крупка Я. Д.** Облік інвестицій : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2001. 302 с.
8. **Маркс К.** Капітал : у 3 кн. Київ : Вид-во політ. літератури України, 1982. 932 с. (Кн. 1 : Процес виробництва капіталу ; Кн. 2 : Процес обігу капіталу ; Кн. 3 : Процес капіталістичного виробництва, взятий в цілому).
9. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
11. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
12. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010
13. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом

Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

REFERENCES

- Blank, I. A. *Investitsionnyy menedzhment* [Investment management]. Kyiv: MP «ITEM», LTD, 1995.
- Bondar, M. I. *Investytsiina diialnist: metodyka ta orhanyzatsiia obliku i kontroliu* [Investment activity: methodology and organization of accounting and control]. Kyiv: KNEU, 2008.
- Heiets, V. M. "Instytutsiina obumovlenist innovatsiinykh protsesiv u promyslovomu rozvytku Ukrainy" [Institutional conditionality of innovative processes in industrial development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (2014): 4-19.
- Krupka, Ya. D. *Oblik investytsii* [Accounting for investments]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2001.
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2006). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
- "Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti" [International Financial Reporting Standards]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010
- Marks, K. *Kapital* [Capital]. Kyiv: Vyd-vo polit. literatury Ukrainy, 1982.
- Mendrul, O. H., and Shevchuk, I. A. *Rynok tsinnykh paperiv* [Securities Market]. Kyiv: KNEU, 1998.
- Tarasiuk, D. S. "Rozvytok rynku korporatyvnykh tsinnykh paperiv v Ukraini" [Development of the corporate securities market in Ukraine]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08*, 2015.
- Zahorodnij, A., Vozniuk, H., and Smovzhenko, T. *Fi-nansovyi slovnyk* [Financial dictionary]. Kyiv: Znannia, 2000.